

фаху, а також інтелектуально-евристичних, комунікативних, полемічних, професійно-методичних умінь роботи з текстом художнього твору.

Список використаних джерел:

1. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.

С. Шаров, Т.Шарова,
*Мелітопольський державний
педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь*

ТВОРЧІ РОБОТИ З ФІЛОЛОГІЇ ЯК ЧИННИК САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

Сьогодення вимагає від кожного члена суспільства володіти необхідними компетенціями, приймати самостійні рішення, відповідати за свої вчинки, бути фахівцями у своїй справі. Крім зазначених здатностей, важливою характеристикою здобувачів вищої освіти є наявність творчого мислення, завдяки чому вони неординарно вирішують поставлені перед ними завдання.

Ми вважаємо, що будь-яка людина здатна на творчість тією чи іншою мірою. Особливо це стосується майбутніх філологів, зокрема учителів української мови і літератури, які у своїй професійній діяльності повинні показати молодому поколінню всі особливості духовного та творчого доробку нашої нації. Якщо давати можливість для виявлення та реалізації творчого потенціалу особистості [3, с. 7], можна отримати відмінні результати у навчанні, професійній діяльності тощо.

У закладі вищої освіти одним із видів навчальної діяльності є науково-дослідна робота, яка сприяє розвитку креативних здібностей та умінь дослідницького характеру, творчого мислення та наукового вираження власної думки. Організація науково-дослідної роботи студентів передбачає активізацію їхньої пізнавальної активності, допомога у виборі основних напрямків науково-пошукової діяльності, розвиток вмінь до наукової діяльності тощо.

Психологічною основою науково-дослідної роботи, як слушно зазначає В.Роменець, є творчість. На думку науковця, шлях входження молодого людини в науку лежить через творчі наукові знахідки або навіть

наукові відкритті. Але щоб цього досягти, потрібно не тільки розвивати окремі розумові здібності та творчі прийоми, треба формувати творчу особистість [6, с. 179], використовуючи при цьому різні прийоми та заходи. У поєднанні із самостійною навчально-пошуковою діяльністю, творча діяльність дозволяє реалізувати творчий потенціал особистості та розвинути межі її впливу на сучасну дійсність.

У процесі розвитку творчих здібностей студентів слід враховувати, що цей процес повинен бути пов'язаний із активною самостійною діяльністю, коли студенти не повільно спостерігають за навчальним процесом або науковою діяльністю, а власноруч займаються науковою та творчою діяльністю. Творчі наукові роботи можна писати на основі наукових публікацій, беручи до уваги важливі моменти. Так, наприклад, прочитавши певну кількість наукових публікацій за творчістю І. Франка, можна узагальнити прочитане та створити власний твір, де здобувач вищої освіти можуть подати думки, які виникли у них після прочитання наукових робіт [4].

Крім того, на думку Н. Саприкіної, основним стимулом розвитку творчих здібностей студентів є їх зацікавленість на виконання певних видів завдань, які передбачають застосування традиційних та інноваційних методів навчання. До основних видів наукової роботи студентів-філологів науковець відносить написання рефератів, курсових та кваліфікаційних робіт, участь у роботі проблемних груп та наукових гуртках, доповідь на конференції, семінарі, написання статей, тез, підготовка наукових робіт на конкурс студентських наукових робіт [7, с. 345].

Розповсюдженою формою творчих наукових робіт є курсова робота, метою якої є формування у студентів навичок пошуку та обробки наукової інформації, відображення обробленого матеріалу у вигляді пояснювальної записки, підбору методів для обробки знайденого матеріалу, експериментальної перевірки запропонованих методик [1, с. 7]. Для фахової підготовки майбутніх учителів української мови і літератури, крім написання курсових робіт, доречним є використання завдань творчого характеру, а саме самостійних творчих робіт. Творча робота у вигляді певного текстового документу є дієвим засобом самореалізації та розвитку особистості за рахунок поєднання інтуїтивного та дискурсивного під час вираження власних думок.

У залежності від обов'язковості написання творчі наукові роботи можуть бути обов'язковими (передбачено навчальною дисципліною) або за бажанням, що відображає творчий інтерес студента до певної проблематики. За змістом творчі роботи можуть писатися на вільні, напіввільні теми, що відрізняються наявністю певного базису для написання.

Для майбутніх вчителів української мови і літератури корисними є творчі роботи, що характеризують головних героїв художніх творів. Їх особливість полягає у можливості барвистого оформлення, використання різноманітних мовних засобів для підвищення виразності та інформативності.

Прикладом самостійних творчих робіт з історії української літератури (40-60-ті роки ХІХ ст.) є такі:

1. Жанрова своєрідність твору Т.Шевченка «Кавказ».
2. Антикріпосницьке спрямування оповідань Марка Вовчка «Одарка», «Козачка», «Ледащиця».
3. Образ ліричного героя гумористичних співомовок С.Руданського
4. Елементи реалізму в змалюванні образів у прозі Ю.Федьковича

Прикладом самостійних творчих робіт з історії української літератури І пол. ХІХ ст. є такі [8, с. 19]:

1. Проблема пошуку щастя у повісті Г.Ф. Квітки-Основ'яненка «Щира любов».
2. Колорит образів діалогії Г.Ф. Квітки-Основ'яненка «Щельменко-денщик».
3. Художній світ та реалістична основа байок Євгена Гребінки.
4. Сатиричне зображення негативних сторін дійсності в «Енеїді» І.П. Котляревського.

Як зазначає О. Піддубна, заздалегідь сформований перелік тематики творчих робіт не завжди сприяє максимальному розкриттю індивідуальних творчих особливостей студентів. Як наслідок, викладач може отримати однакові творчі роботи з невеликою різницею, що стосується ретельності виконання завдань та оформлення. На думку дослідниці, розумова мобільність, різноманітність ідей, варіативність в роботі відкривають більш широкі перспективи для творчої самореалізації особистості [5, с. 162]. Тому доречним є надавати можливість студентам самим вибирати запропоновані теми або навіть формувати нові, які відображають досліджувану проблематику з інших боків.

Як зазначає Н.В. Янчук, вправи творчого характеру стимулюють мислення учнів, викликають інтерес до навчального матеріалу, демонструють можливості практичного застосування навчального матеріалу. Як наслідок, їх використання дозволить досягти кінцевої мети вивчення мови, що полягає у бездоганному володінні мовою в різних життєвих ситуаціях [9, с. 740]. Зазначену думку можна повністю застосувати до навчальної діяльності студентів.

Майбутньому вчителю української мови і літератури написання творчих робіт надає можливість:

- розвинути здатності до критичного та самостійного аналізу поставленої проблеми;
- побудувати власний образ проблемних питань, що розглядаються;
- відобразити свої відчуття та погляди на певні події;
- творчо відтворювати власні думки у вигляді тексту;
- навчитися формулювати власні висновки за результатами проаналізованої проблеми, художнього твору тощо.

З точки зору компетентнісного підходу написання творчих робіт в навчальному процесі дозволяє сформувати та розвинути різноманітні компетенції, а саме мовну (лексика, фонетика, граматики), соціокультурну (система цінностей та переконань), комунікативну (говоріння, спілкування, вираження власних думок). Крім того, отримані знання та сформовані враження від проблематики під час написання творчих робіт дозволять відстоювати власну думку під час захисту роботи в аудиторії. Написання та захист творчих робіт дозволить сформувати певний досвід аналізу заявленої проблеми (творчої, наукової тощо), переломлений через систему власних цінностей та професійних вмінь.

Однією з умов якісного написання творчої роботи та ефективності впливу на розвиток особистості є її визначення місця у структурі дисципліни. Зазвичай творчу роботу рекомендується давати наприкінці вивченої теми, коли студенти вже знають певний теоретичний матеріал, який знадобиться для виконання творчого завдання. Крім того, для закріплення навчального матеріалу та підвищення рівня комунікативної компетентності творчу роботу рекомендується обговорити в аудиторії, наголошуючи на основних моментах роботи, обраній проблематиці, способах вирішення поставлених питань.

Написання творчих робіт можна використовувати у рамках групового виконання певного творчого проекту за обраною тематикою, який може

мати наступні етапи: пошуково-дослідницький; технологічний; оформлення результатів; захист проекту; рефлексія [2, с. 6].

Отже, такі роботи є дієвим засобом формування творчих здібностей особистості. Їх використання у навчальному процесі вищої школи надає можливість запам'ятовувати та грамотно використовувати набуті знання в усній і письмовій формі, виразити свою власну думку, використовувати різноманітні літературно-мовні засоби. Інтеграція творчої, навчальної та науково-пошукової діяльності дозволить студентам стати справжніми науковцями та фахівцями.

Список використаних джерел:

1. Іващенко О.В., Худолій О.М. Творчі роботи в системі підготовки вчителя фізичної культури. *Теорія і методика фізичного виховання*. 2010. № 3. С. 7–10.
2. Ізбаш С.С. Реалізація творчих проектів у навчальному процесі сучасної школи. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2010. № 5. 92–97.
3. Моляко В. Творчий потенціал людини як психологічна проблема. *Психологія і суспільство*. 2007. № 4(30). С. 5–10.
4. Огульчанська О.А. Особливості психологічного хронотопу персонажів у романі Івана Франка «Перехресні стежки». *Українська література в загальноєвропейському контексті: зб. наук. пр.* 2019. № 2. С. 183–186.
5. Піддубна О.М. Організація конкурсів і виставок творчих робіт студентів як інноваційний метод професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2012. № 22(7). С. 161–167.
6. Роменець В. Виховання творчих здібностей у студентів. *Психологія і суспільство*. 2018. № 3-4. С. 178–223.
7. Саприкіна Н. Науково-дослідна робота як засіб розвитку креативних здібностей студентів-філологів. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2010. № 50. С. 342–348.
8. Шарова Т.М. Історія української літератури I пол. XIX ст. Харків: Майдан, 2014. 248 с.
9. Янчук Н.В. Навчальні вправи із сучасної української літературної мови у фаховій підготовці майбутнього вчителя-словесника. *Філологічні студії*. 2013. № 6. С. 734–741.

О. Кузьменко, Т. Масько,
Полтавський коледж нафти і газу
Полтавського національного технічного
університету імені Юрія Кондратюка,
м.Полтава

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА ПРИ ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

З ухваленням концепції Нової української школи поняття «педагогіка партнерства» впевнено увійшло у нормативну базу освітнього процесу.

Упровадження принципів педагогіки партнерства в умовах реалізації нового закону «Про освіту» [1], Концепції «Нова українська школа» [2],